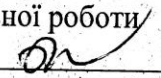

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
« 11 » 09 2019 р.

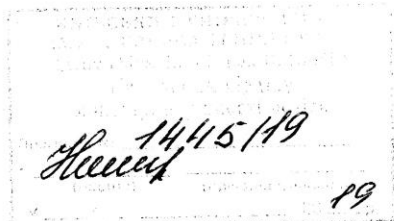
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу

для студентів

спеціальності 032 Історія та археологія
освітнього рівня перший (бакалаврський)
освітньої програми 032.00.01 «Історія та археологія»

Київ 2019

Розробники: доктор історичних наук, професор кафедри всевітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Саган Галина Василівна

Викладачі: доктор історичних наук, професор кафедри всевітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Саган Галина Василівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) всесвітньої історії

Протокол від 03.10.2018 р. № 3

Завідувач кафедри _____ (ініціали, прізвище)

Григорук Т.В.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) 032.00.01 "Менеджмент археології"

(назва освітньої програми)

23.10.2018 р.

Керівник освітньої програми _____

(підпис)

Сален О.О.

(ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено

23.10.2018 р.

Заступник директора/декана _____

(підпис)

Чоб

(ініціали, прізвище)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « 30 » 08 20 19 р., протокол № 1

на 20 /20 н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « _____ » _____ 20 _____ р., протокол № _____

на 20 /20 н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « _____ » _____ 20 _____ р., протокол № _____

на 20 /20 н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « _____ » _____ 20 _____ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	
Семестр	3	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – розуміння студентами значення феодального періоду в історії Європи, Азії та Африки, а також місця середньовічного та ранньомодерного Сходу в історії світової цивілізації.

Завдання:

- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ✓ Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби та вразливі місця, суперечності і неповноту аргументації.
- ✓ Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення.
- ✓ Здатність раціонально організовувати власну діяльність та ефективно використовувати час.
- ✓ Здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.
- ✓ Критичність та самокритичність мислення.
- ✓ Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.
- ✓ Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.
- ✓ Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.
- ✓ Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.
- ✓ Навички роботи в групі, розподіл функцій в колективній роботі.
- ✓ Відкритість, здатність сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухних ідей.
- ✓ Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ✓ Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.
- ✓ Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.
- ✓ Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.
- ✓ Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя, читати фахову літературу іноземною, зокрема англійською мовою.
- ✓ Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів недоброчесності.
- ✓ Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків.
- ✓ Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.
- ✓ Здатність життєво й фахово реалізувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства (зокрема сприйняття людини не як засобу, а як цілі й цінності), що нерозривно поєднана з навичками критичного мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав,

соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства.

✓ Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем. Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.

✓ Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.

✓ Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

✓ Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.

✓ Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.

✓ Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.

✓ Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.

✓ Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.

✓ Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.

✓ Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних і археологічних джерел, зокрема, інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.

✓ Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.

✓ Усвідомлення особливостей розвитку людства у дописемний період його історії та володіння базовими принципами і навичками дослідження даного періоду на емпіричному й теоретичному рівнях.

✓ Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

✓ Вміння коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв; представити результати наукових досліджень в друкованій формі, проводити їх презентацію.

✓ Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

✓ Здатність здійснювати відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів.

- ✓ Знання правил археографічної, архівної та музейної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану.

2. Результати навчання за дисципліною

- ✓ Знання найважливіших фактів, подій та процесів історичного минулого українського народу і людства загалом.
- ✓ Знання основних тенденцій історичного розвитку в конкретні історичні періоди.
- ✓ Знання наукової хронології, періодизації та характеристик основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.
- ✓ Знання основних підходів до вивчення вітчизняної та світової історії, категоріальний апарат з історії та археології.
- ✓ Знання основних принципів і методів історичного пізнання.
- ✓ Знання основних типів і видів історичних джерел.
- ✓ Знання необхідного фактичного матеріалу для конкретного історичного дослідження.
- ✓ Детальні знання про певний історичний період або проблему.
- ✓ Розуміння і здатність інтерпретувати основні завдання історичної та археологічної науки.
- ✓ Уміння з'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
- ✓ Уміння інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо);
- ✓ Здатність виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі.
- ✓ Здатність оцінювати основні тенденції та особливості історичного розвитку людства у певні історичні періоди.
- ✓ Здатність демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі.
- ✓ Здатність планувати дослідницькі проекти з історії, археології, історіографії, джерелознавства, краєзнавства тощо.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Східна Азія. Тибет і Великий Степ у період середньовіччя та ранньомодерного часу							
Тема 1. Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу	6	2					2
Тема 2. Становлення середньовічної китайської цивілізації	7	4	4				3
Тема 3. Середньовічна Індія	9						5
Тема 4. Середньовічна Корея	11	2	2	2			5
Тема 5. Середньовічна Японія	11	4	2	2			5
Тема 6. Середньовічний Тибет і Великий Степ	11	2	2	2			5
Модульний контроль	4						
Разом за змістовим модулем 1	59	14	10	6			25
Змістовий модуль 2. Західна, Південна Азія та Африка в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу							
Тема 7. Араби в середні віки	7	2					5
Тема 8. Арабо-мусульманський халіфат	9	2	2				5
Тема 9. Ісламські держави Африки та Піренейського півострова	11	2	2	2			5
Модульний контроль	4						
Разом за змістовим модулем 2	31	6	4	2			15
Разом за семестр	90	20	14	8			40
Семестровий контроль	30						
Усього годин	120	20	14	8			40

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Східна Азія. Тибет і Великий Степ у період середньовіччя та ранньомодерного часу

Теми лекцій

Лекція 1.

Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу

Схід як соціокультурне поняття. Історико-географічне районування середньо-вічного Сходу. Хронологічні рамки та періодизація історії Сходу в середні ві-ки. Розвиток сходознавства в Україні. А.Ю. Кримський. А.П. Ковалівський. Особливості історичного розвитку цивілізацій середньовічного Сходу. Проблема феодалізму на Сході. Специфічні риси розвитку країн Азії та Африки в середні віки. Чому Схід відстав від Заходу?

Лекція 2.

Становлення середньовічної китайської цивілізації

Становлення середньовічної китайської цивілізації. «Серединна імперія»: природа і люди. Періодизація середньовічної цивілізації Китаю. Основні релігійні течії середньовічного Китаю. Особливості китайсько-го династійного циклу. Епоха смути (III-VI вв.). Китайська держава і суспільство в VII–XII вв. Держава епохи Тан (618–906) – час «радісного Китаю». Середньовічне китайське місто. Аграрні відносини і народні рухи в епоху династії Тан. Династія Сун (960–1279). Основні риси розвитку китайської культури. Китай за часів занепаду середньовіччя Монгольська навала. Династія Юань (1280–1368). Соціально-економічний розвиток Китаю епохи Мін (1368–1644). Рух за реформи і селянська війна в Китаї в XVII в.

Лекція 3.

Середньовічна Індія

Особливості історичного розвитку Індії в середні віки. Природно-кліматичні умови. Становлення середньовічної індуїстської цивілізації. Варново-кастова організація індійського суспільства. Індуїзм у соціально-політичній історії Індії. Доісламський період історії Індії (VI–XII вв.). Країни і народи Індії в XIII–XVII ст. Делійський султанат (1206–1526). Вторгнення Тимура. Імперія Великих Моголів (1532–1707). Бабур (1482–1530). Релігійні і політичні реформи Акбара (1542–1605).

Лекція 4.

Середньовічна Корея

Природно-кліматичні умови Корейського півострова. Становлення корейського етносу. Об'єднання Кореї. Епоха Силла. Держава Корьо (920–1329). Розквіт корейської держави і культури в епоху Чосон (XIV–XVII вв.).

Лекція 5.

Середньовічна Японія

Ранньосередньовічна Японія. Геополітичний фактор в історії «Країни висхідного сонця». Японська модель середньовіччя. 3. Ранньосередньовічна держава Ямато. Період Нара (710–794 рр.) 8 7. Японія епохи сьогунів (XII – XVII ст.). Розвиток японської держави й суспільства періоду Хейян (794–1185 рр.). Виникнення воєнно-служивого стану самураїв. Епоха сьогунів (Камакура, Муроматі). Об'єднання країни (1573–1600). Становлення режиму Токугава. Самоізоляція країни та її наслідки.

Лекція 6.

Середньовічний Тибет і Великий Степ

Природно-кліматичні умови на Тибеті. Тибетський середньовічний етнос. Тибет на світанку середньовіччя. Тибетська імперія (629 - 842). Держава тангутів (982 - 1227). Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності. Номади в історії середньовіччя. Природно-кліматичні й екологічні особливості існування кочових народів. Номади і хлібороби: проблема взаємовідносин. Кочовики середньовіччя у ці-вілізованому розвитку. Особливості державності кочових народів. Кочові спільноти раннього середньовіччя. Розквіт і занепад Великого каганату тюркютів (552-651). Хазарський каганат (651-966). Каганат «блакитних тюрків» (678-742). Уйгурська держава (747-847). Створення і розпад Монгольської імперії. Утворення Монгольської орди. Чингіс-хан (1162-1227). Причини успіхів мон-гольських завоювань. Монгольська імперія (1206 - 1388) та її розпад. Золота орда (1251-1502).

Семінарське заняття № 1.

Китай в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Середньовічний китайський етнос
3. Падіння дому Хань. Китай в епоху Троєцарства
4. Імперія Цзінь (280 - 316). Виникнення державної надільної системи
5. Китай в епоху “південних династій” і “варварських” держав
6. Імперія Суй
7. Імперія Тан
8. Імперія Сун
9. Китай під владою монголів
10. Імперія Мін
11. Маньчжурське завоювання та його наслідки

Семінарське заняття № 2.

Середньовічна Індія

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Доісламська Індія
2. Природно-кліматичні умови
3. Основні етноси середньовічної Індії
4. Індія на світанку середньовіччя
5. Північна Індія в епоху Гуптів і Харші. Крах індійського буддизму
6. Південна Індія в доісламську епоху
7. “Індуїстська революція” та її наслідки. Північна Індія напередодні ісламського завоювання
8. Індія після ісламського завоювання
9. Делійський султанат
10. Держава Бахмані
11. Держава Гуджарат
12. Держава Віджаянагар
13. “Імперія Великих Моголів”
14. Делійський султанат

Семінарське заняття № 3.

Середньовічна Корея

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Етногенез корейського народу. Середньовічний корейський етнос

3. Корея на світанку середньовіччя
4. Возз'єднання Кореї. Корея в “епоху Сілла”
5. Держава Корьо (920 - 1392)
6. Держава Чосон

Семінарське заняття № 4. Середньовічна Японія

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Середньовічний японський етнос
3. Японія на світанку середньовіччя
4. Японія в епоху Ямато. Поява буддизму
5. Переворот Тайка. Нарська монархія
6. Правління Фудзіваря (період секкан)
7. Зародження самурайського стану
8. Правління інсей
9. Диктатура Тайра
10. Камакурський сьогунат
11. “Реставрація Кемму”. Утворення сьогунату Муроматі.
12. Японія в епоху “двох династій”
13. Сьогунат Муроматі
14. Японія на шляху до возз'єднання
15. Утворення сьогунату Токугава (Едо). Самоізоляція країни та її наслідки

Семінарське заняття № 5. Середньовічний Тибет і Великий Степ

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Тибетський середньовічний етнос
3. Тибет на світанку середньовіччя
4. Тибетська імперія (629 - 842)
5. Держава тангутів (982 - 1227)
6. Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму
7. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II Західна, Південна Азія та Африка в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу

Лекція 6.

Араби в середні віки

Аравія у раннє середньовіччя. Природні умови й геополітичне положення Аравійського півострова. Етно-релігійна ситуація в Аравії в середні I тисячоліття н.е. Аравія до ісламу. Виникнення ісламу й утворення держави в арабів. Зародження ісламу. Мухаммад (570–632) та його проповідь. Хіджра.

Лекція 7.

Арабо-мусульманський халіфат

Боротьба за створення загальноарабської держави. Перші (праведні) халіфи та їх завоювання. Халіфат Омейядів (662-750). Багдадський халіфат Аббасидів (750-1258). Розвиток арабської держави й суспільства за часів Аббасидів. Соціально-економічний розвиток країн

халіфату. Феномен арабо-мусульманської культури. Занепад та розпад халіфату Аббасидів у IX-XII ст.

Лекція 8.

Ісламські держави Африки та Піренейського півострова

Ісламські держави Північної Африки та Близького Сходу в IX – XVI ст. Особливості розвитку ісламських спільнот після розпаду халіфату. Халіфат Фатімідів (909-1171). Хрестові походи та мусульманські держави Близького Сходу. Салах ад-дин Айюб (1171–1193) та його держава в Єгипті. Малюкський султанат (1250-1517). Країни й народи Судану та Південної Африки. Особливості розвитку Західної Африки. Західний Судан на початку середніх віків. Малі. Сонгай. Работоргівля. Співтовариства і царства Південної Африки в середні століття. Мономотапа. Причини відставання народів Африки від європейських країн.

Семінарське заняття № 6.

Арабо-мусульманський халіфат

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Арабський халіфат за правління перших (праведних) халіфів.
2. Халіфат Омейядів (Дамаський халіфат)
3. Халіфат Аббасидів (Багдадський халіфат)

Семінарське заняття № 7.

Ісламські держави Африки та Піренейського півострова

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Халіфат Фатімідів
2. Держава нizarитів (неоісмаїлітів)
3. Держава Айюбідів
4. Держава мамлюків
5. Держава Ідрисидів
6. Держава Альморавідів
7. Держава Альмохадів
8. Мусульманська Іспанія (Андалусія)
9. Держава Саадидів

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	7	7	3	3
Відвідування семінарських занять	1	5	5	2	2
Відвідування практичних занять	1	3	3	1	1
Робота на семінарському занятті	10	5	50	2	20
Робота на практичному занятті	10	3	30	1	10
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	6	30	3	15
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
Виконання ІНДЗ	30				
	Разом		175		101
Максимальна кількість балів: 276					
Розрахунок коефіцієнта: $60/276=0,217$					

6.2.Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.			
1	Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу	2	5
2	Становлення середньовічної китайської цивілізації	3	5
3	Середньовічна Індія	5	5
4	Середньовічна Корея	5	5
5	Середньовічна Японія	5	5
6	Середньовічний Тибет і Великий Степ	5	5
Разом за змістовим модулем 1		25	30
Змістовий модуль 2.			
7	Араби в середні віки	5	5
8	Арабо-мусульманський халіфат	5	5
9	Ісламські держави Африки та Піренейського півострова	5	5
Разом за змістовим модулем 2		15	15
Разом за семестр		40	45

6.3.Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

Оцінка	Критерії
20 – 25 БАЛІВ	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19 БАЛІВ	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13 БАЛІВ	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7 БАЛІВ	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.4.Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірне розуміння змісту основних теоретичних положень; - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки: <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме: <ul style="list-style-type: none"> - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципів аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.

6.5.Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет і задачі курсу історії країн Азії та Африки в середні віки.
2. Історико-географічне районування країн середньовічного Сходу.
3. Проблема феодалізму на Сході.
4. Хронологічні рамки і періодизація історії середньовічних країн Азії та Африки.
5. Особливості та специфічні риси історії середньовічного Сходу.
6. Геополітичне положення і розвитку етносів середньовічного Китаю.
7. Природно-кліматичні умови Китаю
8. Середньовічний китайський етнос
9. Падіння дому Хань. Китай в епоху Троєцарства

10. Імперія Цзінь (280 - 316). Виникнення державної надільної системи
11. Китай в епоху “південних династій” і “варварських” держав
12. Особливості розвитку Імперії Суй
13. Особливості розвитку Імперії Тан
14. Особливості розвитку Імперії Сун
15. Китай під владою монголів
16. Особливості розвитку Імперії Мін
17. Маньчжурське завоювання та його наслідки
18. Особливості розвитку доісламської Індії
19. Природно-кліматичні умови Індії
20. Основні етноси середньовічної Індії
21. Індія на світанку середньовіччя
22. Північна Індія в епоху Гуптів і Харші. Крах індійського буддизму
23. Південна Індія в доісламську епоху
24. “Індуїстська революція” та її наслідки. Північна Індія напередодні ісламського завоювання
25. Індія після ісламського завоювання
26. Особливості розвитку Делійського султанату
27. Особливості розвитку Держави Бахмані
28. Особливості розвитку Держави Гуджарат
29. Особливості розвитку Держави Віджаянагар
30. Особливості розвитку “Імперії Великих Моголів”
31. Природно-кліматичні умови Кореї
32. Етногенез корейського народу. Середньовічний корейський етнос
33. Корея на світанку середньовіччя
34. Возз'єднання Кореї. Корея в “епоху Сілла”
35. Особливості розвитку Держави Корьо (920 - 1392)
36. Особливості розвитку Держави Чосон
37. Природно-кліматичні умови Японії
38. Середньовічний японський етнос
39. Японія на світанку середньовіччя
40. Японія в епоху Ямато. Поява буддизму
41. Переворот Тайка. Нарська монархія
42. Правління Фудзіваря (період секкан)
43. Зародження самурайського стану
44. Правління інсей
45. Диктатура Тайра
46. Камакурський сьогунат
47. “Реставрація Кемму”. Утворення сьогунату Муроматі.
48. Японія в епоху “двох династій”
49. Сьогунат Муроматі
50. Японія на шляху до возз'єднання
51. Утворення сьогунату Токугава (Едо). Самоізоляція країни та її наслідки
52. Природно-кліматичні умови Тибету
53. Тибетський середньовічний етнос
54. Тибет на світанку середньовіччя
55. Тибетська імперія (629 - 842)
56. Держава тангутів (982 - 1227)
57. Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму
58. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності
59. Виникнення держави у османів. Перші завоювання.
60. Імперія османів у 1453 – 1596 рр.
61. Суспільно-політичний устрій та економічний розвиток Туреччини у XV - XVI ст.
62. Ослаблення світової держави турок-османів.

63. Виникнення ісламу та арабської державності
64. Природно-кліматичні умови Аравії
65. Середньовічний арабський етнос
66. Аравія на світанку середньовіччя
67. Характеристика доісламської Аравія
68. Зародження ісламу. Створення загальноарабської держави.
69. Пророк Мухаммад (570-632): життя та діяльність.
70. Арабський халіфат за правління перших (праведних) халіфів.
71. Особливості розвитку Халіфату Омейядів (Дамаський халіфат)
72. Особливості розвитку Халіфату Аббасидів (Багдадський халіфат)
73. Особливості розвитку Халіфату Фатімідів
74. Особливості розвитку Держави нizarитів (неоісмаїлітів)
75. Особливості розвитку Держави Айюбідів
76. Особливості розвитку Держави мамлюків
77. Особливості розвитку Держави Ідрисидів
78. Особливості розвитку Держави Альморавідів
79. Особливості розвитку Держави Альмохадів
80. Особливості розвитку Мусульманської Іспанії (Андалусія)
81. Особливості розвитку Держави Саадидів

6.6.Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль I Східна Азія, Тибет і Великий Степ у період середньовіччя та ранньомодерного часу					Змістовий модуль II Західна, Південна Азія та Африка в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу		
Лекції (теми, бали)	Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу (26)					Араби в середні віки (16)		
Семінарські заняття (теми, бали)	Становлення середньовічної китайської цивілізації (16)					Арабо-мусульманський халіфат (16)		
Практичні заняття (теми, бали)	Середньовічна Індія (16)					Ісламські держави Африки та Піренейського півострова (16)		
СР (бали)	30					15		
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 50.					Модульна контрольна робота – 50		
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен – 40							

8.Рекомендована література

Основна

1. Васильев Л.С. История Востока. - В 2т. - М., 1998.
2. История стран Азии и Африки в средние века // Ред. Ф.М.Ацамба, З.Г.Лапина, М.С.Мейер. - В 2т. - М., 1987.
3. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій. - К., 1997, 2002.
4. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. - К., 2000.
5. Алаев Л.Б. Опыт типологии средневековых обществ Азии // Типы общественных отношений на Востоке в средние века. - М., 1982.
6. Буддизм, государство и общество в странах Центральной и Восточной Азии в средние века. - М., 1982.
7. Васильев Л.С. История религий Востока. - М., 1988.

Додаткова

8. Гумилев Л.Н География этноса в исторический период. - Л., 1990.
9. Дьяконов И.М. Пути истории. От древнейшего человека до наших дней. - М., 1994.
10. Шаревская Б.И. Старые и новые религии Тропической и Южной Африки. - М., 1964.
11. Иванов Н. Османское завоевание арабских стран. 1516-1574 гг..-М.:Вост.лит-ра,2001.-287с.

Інформаційні ресурси

12. [Восточная литература](#)
13. <http://www.vostlit.info/>
14. [Бібліотека по історії країн Азії та Африки](#)
15. <http://www.orientbgu.narod.ru/bibliot.htm>
16. [Китай у XVI – XVII ст.](#)
17. <http://www.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000029/st026.shtml>
18. [История Японии](#)
19. <http://www.samurai3000.narod.ru/Jpan/edo.htm>
20. [История Великой Степи](#)